

Innhold

DEL I	Introduksjon	15
1	Juridisk metode og oppgaveteknikk	15
2	Deskriptiv kontra normativ fremstilling	16
3	Kilder	16
4	Bokens oppbygging	17
DEL II	Rettsanvendelsesprosessen – et oversiktsbilde	19
5	Kort omtale av sentrale begreper	19
6	Retts spørsmål	21
7	Rettsanvendelsesprosessens to hovedsteg	22
7.1	Identifisering av primært rettsgrunnlag	22
7.2	Fortolkning av primært rettsgrunnlag	24
8	Rettsanvendelsesprosessen styres av rettskildeprinsipper	25
8.1	Rettskilder og rettskildeprinsipper	25
8.2	Oversikt over rettskildeprinsipper	26
8.3	Relevansprinsipper (legitimeringsprinsipper)	26
8.4	Slutningsprinsipper	27
8.5	Vektprinsipper	28
DEL III	Rettskilder	29
9	Innledning	29
10	Rettskilders legitimeringsgrunnlag	30
10.1	Oversikt over rettskilder og legitimeringsgrunnlag	30
10.2	Lov	31
10.3	Lovforarbeid og etterarbeid	33
10.4	Lovformål og regelformål	36
10.5	Høyesterettspraksis	37

10.6	Andre myndigheters praksis	38
10.7	Privates praksis	39
10.8	Alminnelig rettsoppfatning	40
10.9	Rettsoppfatninger i juridisk teori	41
10.10	Europarett (EØS-rett og EMK)	43
10.11	Folkerett	44
10.12	Fremmed rett	45
10.13	Reelle hensyn	47
11	Oppsummering	50
DEL IV	Generelt om rettslig argumentasjon	53
12	Innledning	53
13	Noen utgangspunkter	54
13.1	God løsning, konkret og generelt for typetilfellet	54
13.2	Metodelærens verdimessige fundament. Verdihierarki	55
14	Slutnings- og vektprinsipper anvendt på legitime argumentkilder	59
14.1	Innledning	59
14.2	Noen sentrale slutnings- og vektprinsipper ...	60
14.3	Anvendelse av slutnings- og vektprinsipper er ikke en mekanisk øvelse, men involverer skjønn	60
15	Generelt om fastlegging av rettskilders meningsinnhold (slutning)	61
15.1	Skriftlige kontra ikke-skriftlige rettskilder	61
15.2	Tolkning av statiske, autoritative rettskilder i lys av dynamiske rettskilder?	64
16	Generelt om avveining av rettskildemessige bidrag (vekt)	66
16.1	Innledning	66
16.2	Avveining av argumenter med og uten autoritetsgrunnlag	67
16.3	Nærmere om avveiningen: analyse av underliggende verdier	72

DEL V	Fra rettsspørsmål til primært rettsgrunnlag	
	- identifisering av primært rettsgrunnlag	75
17	Kobling mellom rettsspørsmål og primært rettsgrunnlag	75
18	Legalitetsprinsipp og andre særlige hjemmelskrav	77
	18.1 Innledning	77
	18.2 Legalitetsprinsipp (krav om hjemmel i lov)	77
	18.3 Andre særlige hjemmelskrav	80
19	Lov som primært rettsgrunnlag	81
20	Avtale kan gå foran lov	81
21	Ulovfestet rett som primært rettsgrunnlag	82
	21.1 Innledning: Fravær av antitese fra lov	82
	21.2 Oversikt over ulovfestet rett	84
	21.3 Ulovfestet rett som er autorisert av lovgiver ...	86
	21.4 Ulovfestet rett som er autorisert av Høyesterett	87
	21.5 Sedvanerett (festnet rettsoppfatning)	90
	21.6 Mellomparti	93
	21.6.1 <i>Positiv, etablert rett og annen rett</i>	93
	21.6.2 <i>Generelt om rettsanvenderens kompetanse til å supplere ufullstendig positiv rett</i>	94
	21.6.3 <i>Regeldanning med og uten grunnlag i analogi</i>	95
	21.7 Analogisk anvendelse av en lovregel (enkeltanalogi)	96
	21.8 Induksjon fra flere lovsteder (induksjonsanalogi)	102
	21.9 Analogi strekker ikke til: regeldanning	104
22	Oppsummering: ansatser til et argumentasjonsmønster	108
DEL VI	Fra primært rettsgrunnlag til rettsregel - fortolkning av primært rettsgrunnlag	111
23	Innledning	113
	23.1 Tolkningsprosess med det primære rettsgrunnlaget som tolkningsobjekt	113
	23.2 Skillet mellom identifisering og fortolkning av primært rettsgrunnlag	113
24	Lovtolkningsprosessen	114
	24.1 Innledning	114
	24.2 Lovtolkningsresultater	115
	24.2.1 <i>Lovtekst som referansepunkt</i>	115
	24.2.2 <i>Bokstavelig tolkning</i>	115

24.2.3	Presiserende tolkning av vag eller tve-/ flertydig lovtekst.....	116
24.2.4	Utvidende tolkning.....	117
24.2.5	Innskrenkende tolkning. Særskilt om innfortolkning av vilkår.....	119
24.2.6	Antitetisk tolkning.....	122
24.2.7	Betydningen av skillet mellom ulike tolkningsresultater.....	122
24.3	Særskilt om skjønnsmessig lovtekst – «avveiningsregel» kontra «rettsregel».....	123
24.4	Mellomparti.....	129
24.4.1	Videre fremstilling.....	129
24.4.2	Et tilbakeblikk på del IV (Generelt om rettslig argumentasjon).....	129
24.5	Lovtekst.....	133
24.5.1	Slutning.....	133
24.5.2	Vekt: generelt.....	139
24.5.3	Vekt: legalitetsprinsippet som tolkningsprinsipp.....	141
24.6	Høyesterettsavgjørelse.....	146
24.6.1	Slutning: generelt.....	146
24.6.2	Slutning: ratio decidendi kontra obiter dictum. Anført og konstruert ratio decidendi	149
24.6.3	Vekt.....	154
24.7	Lovforarbeid og etterarbeid.....	156
24.7.1	Slutning.....	156
24.7.2	Vekt: generelt.....	158
24.7.3	Vekt: særskilt om «lovgivning gjennom forarbeider».....	161
24.7.4	Vekt: særskilt om lovgivers oppfatning vedrørende grunnlovsmessighet.....	162
24.8	Lovformål.....	163
24.8.1	Fastlegging av lovformål («slutning»).....	163
24.8.2	Vekt.....	165
24.9	Andre myndigheters praksis.....	169
24.9.1	Slutning.....	169
24.9.2	Vekt.....	169
24.10	Privates praksis.....	170
24.10.1	Fastlegging av eksistens og innhold («slutning»).....	170
24.10.2	Vekt.....	170
24.11	Alminnelige rettsoppfatninger.....	171
24.11.1	Fastlegging av eksistens og innhold: gravitering mot positivt rettsstoff.....	171
24.11.2	Vekt.....	175
24.12	Rettsoppfatninger i juridisk teori.....	176
24.12.1	Slutning.....	176
24.12.2	Vekt.....	176

24.13	Reelle hensyn	178
24.13.1	Fastlegging av eksistens og innhold («slutning»)	178
24.13.2	Vekt	179
24.13.3	Særskilt om saksspesifikke hensyn. Kvalifiserte reelle hensyn?	185
24.13.4	Særskilt om <i>lex superior</i> -prinsippet som harmoniseringsnorm (ut fra hensynet til sammenheng i rettssystemet)	193
24.14	Europarett (EØS-rett og EMK)	196
24.14.1	Slutning	196
24.14.2	Vekt	196
24.15	Folkerett	198
24.15.1	Slutning	198
24.15.2	Vekt: presumsjonsprinsippet og prinsippet om direktivkonform fortolkning	198
24.16	Fremmed rett	204
24.16.1	Slutning	204
24.16.2	Vekt	204
24.17	Oppsummering	204
24.17.1	Ansatter til et argumentasjonsmønster	204
24.17.2	Illustrasjon	208
25	Anvendelse av ulovfestet rett	212
25.1	Innledning	212
25.2	Analogisk anvendelse av en lovregel	213
25.3	Anvendelse av annen ulovfestet rett	214
25.3.1	Innledning. Kort om likheter og forskjeller mellom lovtolkning og anvendelse av annen ulovfestet rett	214
25.3.2	Anvendelse av ulovfestet rett som er autorisert av Høyesterett	215
25.3.3	Anvendelse av ulovfestet rett som bygger på induksjonsanalogi	220
25.3.4	Anvendelse av ulovfestet rett som bygger på regeldanning	221
25.4	Oppsummering: ulovfestet rett gir som regel uttrykk for avveiningsregler	223
DEL VII Lesetips. Oppgaveteknikk		225
26	Lesetips	225
27	Oppgaveteknikk	228
27.1	Hva er oppgaveteknikk?	228
27.2	Oppgavetyper	229
27.3	Nærmere om besvarelse av praktikums- oppgaver	230
27.3.1	En skisse til struktur	230
27.3.2	(A) Krav	231

27.3.3	(B) Primært rettsgrunnlag.....	232
27.3.4	(C) Problem utvikling.....	233
27.3.5	(D) Drøftelse (rettslig argumentasjon).....	239
27.4	Nærmere om besvarelse av teorioppgaver	244
27.4.1	Grovstruktur: innledning og hoveddel	244
27.4.2	Hva bør behandles i innledningen?.....	245
27.4.3	Disponering av hoveddelen – problemløst fremstilling	246
27.4.4	Hoveddelens innhold: drøftelser (rettslig argumentasjon).....	247
27.5	Hva menes med «frirettlig» i lys av «de lege lata»; «de lege ferenda»; «de sententia ferenda»	248
	Tillegg	251
	«Sårsteldommen i Rt. 2010 s. 612 – tvangsmessig gjennomføring av vask og stell i institusjon i medhold av et snevert, ulovfestet hjemmelsgrunnlag», artikkel inntatt i festskrift til Jan Fridthjof Bernt 2013.	252
	«Om miljøhensyn på formuerettens område – særlig om bruken av miljøhensyn i Støvlettdommen i Rt. 2006 s. 179», artikkel inntatt i Lov og rett 10/2007.	264
	Domsregister til del I–VII	283
	Stikkordregister til del I–VII	289